

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΒ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1934

ΑΡΙΘ. 41

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

α'.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, καταστήσασα καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν Συνέλευσιν αὐτῆς ἀντικείμενον ἐμπεριστατωμένης μελέτης τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως καὶ οἰκονομικῆς συντηρήσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, ἀκούσασα τὰς γνώμας πάντων τῶν Ἱεραρχῶν καὶ διαπιστώσασα:

1) Ὅτι τὸ Ταμεῖον τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, τὸ ἀποσκοποῦν τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου «περὶ Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» μισθοδοσίαν αὐτοῦ, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ὑποχρεώσεις του, διότι ἀπεδείχθησαν ἐσφαλμένα αἱ προϋποθέσεις, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ὁ Νόμος οὗτος.

2) Ὅτι τὸ ποσὸν τὸ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τῶν Ναῶν ἀποδοθὲν διὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, μόλις καλύπτει τὸ 1)3 τοῦ ὅλου ἀπαιτουμένου ποσοῦ, βαίνει δὲ ὅλοεν πρὸς ἐλάττωσιν, ἔνεκα τοῦ πλημμελοῦς συστήματος τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν Ἱερῶν Ναῶν.

3) Ὅτι λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀπαλλοτριώσεων καὶ ἀναγκαστικῶν δημεύσεων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ἀπὸ μέρους τῆς Πολιτείας κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῆς διὰ ξένους πρὸς τὸ κοινωνικὸν συμφέρον καὶ τὴν φιλανθρωπίαν σκοποῦς καὶ ἔνεκα τοῦ διμερισμοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Νόμου 2508 εἰς βάρος τῶν ἐνοριακῶν Ναῶν, ὧν ἡ περιουσία κατὰ τὰ 3)4 παρεχωρήθη εἰς τὰ Κοινοτικά Συμβούλια καὶ τὰς διδασκαλικὰς Ἐπιτροπὰς, ἀφηρέθη ἀπ' αὐτῆς ἡ θεμελιώδης βᾶσις τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ὑπὸ κρίσιν ζητήματος καὶ ἀφῆθη ἄχρι σήμερον ἐκτεθειμένος εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο μόνον ὁ Ἱερός Ὁρθόδοξος Κλῆρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας,

4) Ὅτι ἡ Πολιτεία δι' εἰδικῶν Νόμων ἐπέτρεψεν ἴνα ἡ περιουσία πολλῶν προσοδοφόρων Προσκυνη-

μάτων καὶ Ναῶν διατίθεται πρὸς σκοποῦς ὅλως ξένους πρὸς τὰς προθέσεις τοῦ εὐσεβοῦς Λαοῦ καὶ τοὺς ἱεροὺς σκοποῦς τῆς Ἐκκλησίας.

5) Ὅτι ὅσω καὶ ἂν ὁ Ὁργανισμὸς τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας (ΟΔΕΠ) εἶναι διὰ Νόμου ὑποχρεωμένος νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Ταμεῖον τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου διὰ 10% ἐπὶ τῶν εἰσπράξεών του, λόγῳ τῆς μὴ ὀλοκληρώσεως τῆς ἐκποιήσεως τῆς περιουσίας, τῆς κηρυχθείσης ὡς ρευστοποιητέας, καὶ τῆς συνεπείᾳ τούτου ἀνεπαρκείας αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν νομίμων σκοπῶν του, δὲν δύναται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διαθέσῃ τι ὑπὲρ τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Κλήρου.

6) Ὅτι ἐκ τῆς ὀρισθείσης ὡς διατηρητέας Μοναστηριακῆς περιουσίας δὲν δύναται νὰ διατεθῇ οὐδέν, διότι εἰς ἐναντίαν περίπτωσιν θὰ ἐπηρεασθῆται μαρasmus καὶ ἐξαφάνισις τοῦ Μοναχικοῦ θεσμοῦ καὶ καταστροφή τῶν συνθηκῶν τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, πράγμα τὸ ὁποῖον δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν μεγάλην ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν τοῦ Λαοῦ.

7) Ὅτι ἡ ἐξασφάλισις τῆς στοιχειώδους γλίσχρου συντηρήσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου διὰ καταβλήτης τῆς ἀναγεγραμμένης ἐν τῷ Νόμῳ μισθοδοσίας εἶναι ἐκ τῶν ἐπιτακτικῶν ὑποχρεώσεων τῆς κοινωνίας καὶ ὅτι ἡ μισθοδοσία ὅλου τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἐπικρατείας ἀπαιτεῖ συνολικῶς ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἑκατομμύρια (100.000.000).

8) Ὅτι μόνον ἐκ τῆς ἐπαρκείας τῆς οἰκονομικῆς συντηρήσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ὁ γενικὸς πόθος πρὸς ἀπόκτησιν μορφωμένου Κλήρου, δυναμένου ν' ἀνταποκρίνηται κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικὸν εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῆς σημερινῆς κοινωνίας.

Ἐπειδὴ ἡ Πολιτεία ἔχει αὐτὴ ἡ ἴδια, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Κοινωνίας, ἐπιτακτικὴν ὑποχρέωσιν διὰ τοὺς ὡς εἴρηται λόγους νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸ Ταμεῖον τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου.

Διὰ ταῦτα

Ἡ Ἱεραρχία ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως νὰ ζητήσῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως: α) τὴν διαρρύθμισιν τῆς

κειμένης νομοθεσίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν, τὴν διαχειρίσιν τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ τὸν ἔλεγχον αὐτῶν κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῆς Ἐκκλησίας, β) τὴν ἐξασφάλισιν τῶν εἰσφορῶν τῶν Ἱερῶν Ναῶν κατὰ τρόπον μὴ θέτοντα ἀντιμέτωπον τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς πιστούς, γ) τὴν τακτικὴν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐπιχορήγησιν ποσοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μισθοδοσίας τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, δ) ἡ παρούσα ἀπόφασις νὰ ἐπιδιοθῆ διὰ μεγάλης Ἐπιτροπῆς Ἀρχιερέων μετὰ σχετικοῦ ἐγγράφου πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Παιδείας καὶ τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, καὶ νὰ διακόψῃ τὰς ἐργασίας τῆς ἐπὶ ἐβδομάδα, χρόνον ἰκανόν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ληφθῆ ἡ εἰς τὸ ἐγγράφον τοῦτο ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησις τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Ὀκτωβρίου 1934

- † Ὁ Ἀθηνῶν **Χρυσόστομος** Πρόεδρος
- † Ὁ Ἀρβινοπούλεως καὶ Πωγωνιανῆς **Βασίλειος**
- † Ὁ Ζάνθης **Πολύκαρπος**
- † Ὁ Λαρίσης **Ἀρσένιος**
- † Ὁ Κασσανδρείας **Εἰρηναῖος**
- † Ὁ Ἰωαννίνων **Σπυρίδων**
- † Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας **Γερμανὸς**
- † Ὁ Πατρῶν **Ἀντώνιος**
- † Ὁ Σπάρτης **Γερμανὸς**
- † Ὁ Κερκύρας **Ἀλέξανδρος**
- † Ὁ Κίτρους **Κωνσταντῖνος**
- † Ὁ Βελλᾶς καὶ Κονίτης **Ἰωάννης**
- † Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας **Συνέσιος**
- † Ὁ Ζιχνῶν **Ἀλέξανδρος**
- † Ὁ Βερροίας καὶ Ναούσης **Πολύκαρπος**
- † Ὁ Φθιώτιδος **Ἀμβρόσιος**
- † Ὁ Νιγρίτης **Εὐγένιος**
- † Ὁ Πτολεμαΐδος **Ἰωακείμ**
- † Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους **Σωκράτης**
- † Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης **Διόδωρος**
- † Ὁ Ὑδρας καὶ Σπερσιῶν **Προκόπιος**
- † Ὁ Ἀρτης **Σπυρίδων**
- † Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας **Εἰρηναῖος**
- † Ὁ Γρεβενῶν **Γερβάσιος**
- † Ὁ Σερρῶν **Κωνσταντῖνος**
- † Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης **Ἰωακείμ**
- † Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας **Ἱερόθεος**
- † Ὁ Δράμας **Βασίλειος**
- † Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν **Πολύκαρπος**
- † Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου **Διονύσιος**
- † Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως **Ἰωακείμ**
- † Ὁ Ἀργολίδος **Ἱερόθεος**
- † Ὁ Παρραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου **Γεώργιος**
- † Ὁ Πολυανῆς **Κύριλλος**
- † Ὁ Κορινθίας **Δαμασκηνὸς**
- † Ὁ Χαλκίδος **Γρηγόριος**
- † Ὁ Καρυστίας **Παντελεήμων**
- † Ὁ Ἠλείας **Ἀντώνιος**

- † Ὁ Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου καὶ Κέας **Φιλάρετος**
- † Ὁ Φωκίδος **Ἰωακείμ**
- † Ὁ Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος **Ἰεζεκιήλ**
- † Ὁ Καλαβρῦτων καὶ Αἰγιαλείας **Θεόκλητος**
- † Ὁ Θήρας **Ἀνθίμος**
- † Ὁ Φλωρίνης **Βασίλειος**
- † Ὁ Σιδηροκάστρου **Βασίλειος**
- † Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης **Δημήτριος**
- † Ὁ Κεφαλληνίας **Γερμανὸς**
- † Ὁ Ζακύνθου **Χρυσόστομος**
- † Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως **Προκόπιος**

β'.

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ

ΚΑΙ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἄριθ. Πρωτ. 2641 Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1934

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριε Ὑπουργέ,

Ἡ Ἱερὴ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιληφθεῖσα πρὸ τινῶν ἡμερῶν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, πρῶτον θέμα πρὸς ἐξέτασιν καὶ λύσιν ἔταξεν ἑαυτῇ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου διὰ τῆς ἐκ παραλλήλου βλικῆς ἐνισχύσεως καὶ ἐξυψώσεως τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν ζητήματα καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα εἶναι καὶ δὴ πάντα ἐπιδεόμενα γοργοῦ καὶ ἱκανοποιητικοῦ διακανονισμοῦ. Πλὴν ὅμως κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν, οὐδὲν ἕτερον ζήτημα παρουσιάζει τὴν καὶ ἐκ τοῦ χρόνισμοῦ ἔτι μᾶλλον ὀξυνομένην κρισιμότητα, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει ἡ ἐν πᾶσιν οἰκτρὰ θέσις, εἰς ἣν περιέστη ὁ Ἐφημεριακὸς Κλήρος.

Ὁ προορισμὸς καὶ ἡ ἀξία τῆς συμβολῆς τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει τῶν ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα δεσπόζουν εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν μετὰ τὰ διασταυρούμενα ἰδεολογικά τῆς ρεύματα, εἶναι ἐπαρκῶς γνωστὰ καὶ παγκοίνως ἀνεγνωρισμένα, ὥστε νὰ παρίσταται ἀνάγκη λεπτομεροῦς ἀναπτύξεως. Οὐχ ἦρτον δὲν νομίζομεν, ὅτι θ' ἀπετέλει παλιλλολογίαν κοινολέκτου ἀληθείας ἡ διατριάνωσις τῆς ἐδραίας πεποιθήσεως τῆς Ἱεραρχίας, ὅτι εἰς τὴν μοιραίαν, λόγῳ τῆς οικονομικῆς ἐξαθλιώσεως, κατάπτωσιν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου δέον ν' ἀποδοθῶσιν ἡ χαλάρωσις τοῦ χριστιανικοῦ ζήλου μεταξὺ πάντων τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων, τῶν ὁποίων ὁ Ἐφημέριος εἰς ἄλλας ἐποχὰς καὶ ὑπὸ ἄλλας συνθήκας ἦτο ὁ ἐνθους πρὸς τὴν ἠθικὴν τελείωσιν ποδηγέτης. Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία παρὰ τὴν διακαῆ ἐπιθυμίαν τῆς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνανεώσῃ τὰ στελέχη τῆς διὰ νέων πνευματικῶν καὶ ἐνθουσιω-

δῶν μελῶν, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἀδυναμίαν, εἰς ἣν εὐρίσκειται νὰ κρατήσῃ ὅσον θὰ ἔπρεπεν ὑψωμένον τὸ ὑπουργεῖον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργοῦ. Συνέπεια δὲ τῆς τοιαύτης ποιτικῆς ἀνεπαρκείας ἐπῆρξεν ἡ κοινωνικὴ ὑποτίμησις τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸν Χριστιανισμὸν ἔπρεπε ν' ἀποτελῆ σύμβολον ἀνωτέρας ἠθιοπλαστικῆς προσπάθειας, διὰ δὲ τὸν κοινωνικὸν ἄνθρωπον οἰοῦναι θεόδοτον ἐγγύησιν περιφρονησέως τῶν σεβασμίων ἀξιών καὶ παραγγελμάτων τῆς πατρίου ἱστορίας.

Ἡ Ἱεραρχία, τοποθετοῦσα τὸ ζήτημα τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς εὐπρόσωπον ἀντιμετώπισιν τῶν βιωτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, οὐδαμῶς συσχετίζει τὴν ἱερότητα τοῦ ἀξιώματος πρὸς οἰουσδήποτε οικονομικοὺς συνδυασμοὺς. Ὑποχρεωμένη ὅμως νὰ ἐναρμονίξῃ τὰς σκέψεις της πρὸς τοὺς ἀναλοιώτους νόμους, οἵτινες διέπουν τὰς τύχας τῶν ὀργάνων αὐτῆς ὡς μονάδων τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, δὲν νομίζει ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σιωπᾷ παρατέρω ἐπὶ μᾶς πραγματικότητος, ἢ παραγνωρίσῃς ἢ ἀνοχῇ τῆς ὁποίας θὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς ἀδιαφορίαν ἔνοχον ἐναντι τῆς ἀνάγκης θετικῆς καὶ ἐπωφελοῦς χρησιμοποίησεως πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἐθνικῶν σκοπῶν, τῶν ὁποίων ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ πρώτης μετὰ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας συνταυτίσεώς της, ὑπῆρξεν τὸ ὄργανον τῆς θείας Προνοίας.

Θὰ ἦτο βεβαίως εὐκαταῖον νὰ διέθετεν ἡ Ἐκκλησία τοὺς πόρους, οἱ ὅποιοι ἀναγκαιοῦν διὰ μίαν ταύτην εὐρείαν προσπάθειαν πυκνώσεως τῶν τάξεων τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου διὰ νέων πνευματικῶν στελεχῶν, ἀνυψώσεως τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ, ἐναξιώσεως τοῦ ἱερατικοῦ λειτουργήματος καὶ ὀργανώσεως αὐτοῦ εἰς ἀδιάρρηκτον ἀμυντικὸν μέτωπον κατὰ τῶν παντοδαπῶν κινδύνων, οἱ ὅποιοι ἐνεδρεῖον εἰς τὴν σκιάν τῆς παρεξηγηθείσης ἑλευθερίας τῆς σκέψεως. Ἡ Πολιτεία θὰ εὕρισκεν ἴσως ἐν τούτῳ τὴν λύσιν τῶν ἀποριῶν καὶ ἀμφιταλαντεύσεων περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν προσήκει ν' ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς προϊούσης ἠθικῆς ἐκλύσεως καὶ κοινωνικῆς ἀναρχίας. Δυστυχῶς ὅμως ἡ Ἐκκλησία, ἀπογυμνωθεῖσα μεγάλου μέρους τῶν περιουσιακῶν της στοιχείων, τεθεῖσα εἰς τὸ περιθώριον τῆς κρατικῆς μερίμνης, κριθεῖσα μὲ τὸ μέτρον τοῦ προχειροτέρου ὠφελιμισμοῦ, ἀποκύψασα κατ' ἀδήριτον ἀνάγκην εἰς τὴν ἀπληστίαν τοῦ πολιτικοῦ Κράτους, περιῆλθεν εἰς τὴν θέσιν νὰ ἐκλιπαρῇ εἰς τὰς ἐαυτῆς ἀνάγκας καὶ ὑποχρεώσεις, κυρίως τῶν τυχῶν της καὶ αὐτοδύναμος εἰς τὰς πνευματικὰς ἐπιδιώξεις αὐτῆς.

Ἡ Πολιτεία θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀντιτάξῃ, ὅτι ἔλαβεν ἐν καιρῷ μέτρα διὰ τὴν ἐπιβοήθησιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν καὶ σκοπῶν αὐτῆς ὡς πρὸς τὸν Ἐφημεριακὸν Κλῆρον διὰ τῆς ιδρύσεως τοῦ Ταμείου Ἀποδοχῶν αὐτοῦ. Τὸ Ταμεῖον ὅμως τοῦτο εἶναι γνωστὸν, ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ πραγματοποιησῇ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, διότι ἐστηρίχθη ἐπὶ ἐσφαλμένων προϋποθέσεων. Ὁ Ὄργανισμὸς Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας, ἐτέρωθεν, δὲν ἐπέτυχεν τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἐκποτίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, μολὺς ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς πρώτας ἀνάγκας του, ὡς ὥρισεν αὐτὰς ὁ Νόμος, καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν δύναται νὰ συμβάλῃ, τοὐλάχιστον προσεχῶς, διὰ τῆς καθωρισμένης εἰσφορᾶς αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τῶν Ἀποδοχῶν τοῦ Κλήρου, οὔτε ἐπίσης ἢ ὡς διατηρητέα κριθεῖσα περιουσία τῶν Μονῶν δύναται νὰ συμβάλῃ πέραν τῆς στοιχειώδους συντηρήσεως αὐτῶν, ἀφοῦ, ἐκτὸς τῶν μεγάλων δαπανῶν διὰ τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας της, μολὺς ἀναλογεῖ ποσὸν 500 δραχμῶν μηνιαίως διὰ τὴν συντήρησιν ἐκάστου μοναχοῦ. Καὶ αὐτὰ ὅμως τὸ ὄντως ὑπερβολικὸν νόμιμον ποσοστὸν τῶν προσόδων τῶν Ἱερῶν Ναῶν, τὸ ὁποῖον μάλιστα διὰ λόγους ἀναγομένους κυρίως εἰς πλημμελῆ διαχειρίσιν καὶ ἀδυναμίαν ἀσκήσεως ἀναγκαστικῶν μέσων διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν ἐνοριακῶν εἰσφορῶν, θὰ βραῖνι διαρκῶς ἐλαττούμενον, οὐδὲ δύναται ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ διὰ τὸ ἥμισυ ἀκόμη τῶν ἀναγκῶν τοῦ Κλήρου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξηγεῖται μετὰ τῆς δεούσης ἐναργείας, διατὶ ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸ πίσεως ἀποφάσεώς της, προσφεύγει εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ ζητεῖ τὴν ἀρωγὴν αὐτῆς διὰ τὴν προσήκουσαν ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου. Ἐν τῇ ἐνεργείᾳ της ταύτῃ ἡ Ἱεραρχία θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῇ ἐπικουρικῶς τὴν ἀντίθεσιν, ἢ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὴν ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας πολιτικὴν μεταξὺ ὄλων τῶν πεπολιτισμένων χριστιανικῶν Κρατῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀφ' ἑτέρου. Διότι, ἐνῶ ἐκεῖνα ἐπικουροῦσι τὴν Ἐκκλησίαν τῶν οικονομικῶς διὰ τὴν κατὰ πάντα ἀξιοπρεπῆ ἐμφάνισιν αὐτῆς, ἡ Ἑλλὰς οὐ μόνον οὐδέποτε προσῆλθε μέχρι τοῦδε ἀρωγὸς εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἠσκησεν εἰς βάρος αὐτῆς κοινωνικὴν πολιτικὴν ἀμφισβητησίμου ἀμεροληψίας καὶ σκοπιμότητος. Καὶ ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὄχι μόνον δὲν ὑπέστησεν εἰς ὑπηρεσίας πρὸς τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ ἀνεδείχθη ἢ σώτειρα κβρωτὸς εἰς τὰς καταγίδας αὐτοῦ.

Ἡ Ἱεραρχία εἰδικεύουσα τὸ περιεχόμενον τῶν αἰτημάτων αὐτῆς ἀπεφάσισεν, ὅπως ζητήσῃ παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως: α) Τὴν διαρρῦθμιν τῆς κειμένης Νομοθεσίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ τὸν ἔλεγχον αὐτῶν β) Τὴν ἐξασφάλισιν τῆς εἰσπραξέως τῶν ἐνοριακῶν εἰσφορῶν κατὰ τρόπον μὴ θέτοντα ἀντιμέτωπον τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τοὺς πιστοὺς. γ) Τὴν τακτικὴν ἐπιχορήγησιν διὰ τοῦ ἀπαυτουμένου ποσοῦ πρὸς συμπλήρωσιν ἡμισθοδοσίας τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, οὐχὶ ἐλάσσονος τῶν 60 ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἑτησίως.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω αἰτημάτων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ ἐλάχιστον τῶν ἀπαραιτήτως καὶ ἀμέσως ληπτέων μέτρων, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διακηρῦσει τὴν σταθερὰν καὶ ἀμετάστρεπτον ἀπόφασίν της νὰ ἐμμένῃ ἀνενδότης. Ἐὰν μέχρι τοῦδε ἡ στάσις αὐτῆς ἐνεπνεύσθῃ ἀπὸ τὸ αἶσθημα τῆς χριστιανικῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς μαρτυρικῆς ἀνοχῆς, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν σαφῆ ἀντίληψιν τῶν κρισίμων στιγμῶν, διὰ τῶν ὁποίων διῆλθεν ἡ Ἑλληνικὴ Πατρις, προσκρούουσα ἀπὸ περιπετείας εἰς περιπέτειαν καὶ ταλανιζομένη μεταξὺ τῶν Συμπληγάδων τῶν ἐθνικῶν συμφορῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν δεινῶν. Ἀφ' ἧς ὅμως στιγμῆς ἡ ἀναρρυνούσα δημοσία καὶ ἐθνικὴ οἰκονομία ἠδυνήθησαν νὰ βαστάσουν τὸ βάρος ἀπαιτήσεων ἀσυγκρίτως ὀλιγώτερον δεδικαιολογημένων καὶ σπουδαίων ἀπὸ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ δεινοπαθοῦντος, κατὰ κυριολεξίαν, Ἐφημεριακοῦ Κλήρου, καὶ σκοπῶν πόρρω ἀπεχόντων κατὰ σπουδαιότητα ἀπὸ τὴν εὐρεῖαν κοινωνικὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἱεραρχία εἶναι ὑποχρεωμένη ν' ἀναθεωρήσῃ τὴν μέχρι τοῦδε τακτικὴν τῆς ἀδιαμαρτυρήτου ἀναμονῆς καὶ ν' ἀναλάβῃ σθεναρὸν τὸν ἀγῶνα τῆς προστασίας τῶν ἱστορικῶν δικαιωμάτων αὐτῆς.

Διότι οὐδεὶς δύναται, εὐλόγως, ν' ἀμφισβητήσῃ, ὅτι ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων καὶ ἐν τῇ τάξει τῶν ἐθνικῶν ἀξιών ἡ Ἐκκλησία δικαιούται ν' ἀξιῶσθαι τὰ πρεσβεῖα. Ἐφ' ὅσον δὲ τὸ Κράτος ὑπὸ τὴν σημερινὴν του συγκρότησιν ἀπερρόφησε πᾶσαν ἄλλην θετικὴν δύναμιν ἐνεργείας, εἶναι καὶ λογικὸν καὶ δίκαιον νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, ἔστω κατ' ἀντιστροφὴν τῆς σειρᾶς προτιμῆσεως.

Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, βαθύτατα συνειδυῖα τὰ καθήκοντα αὐτῆς, ἀναστέλλει τὰς περαιτέρω ἐργασίας της μέχρι γνωστοποιήσεως αὐτῇ τῶν Κυβερνητικῶν ἀντιλήψεων—πάντως δὲ οὐχὶ

πέραν τῆς μιᾶς ἐβδομάδος—καὶ ποιεῖται θερμοτάτην ἐκκλησίαν πρὸς τὴν Πολιτείαν, ὅπως συντρέξῃ εἰς τὸν ἄμεσον διακανονισμόν τοῦ πλέον ἐπείγοντος σημερινοῦ ζητήματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξασφάλισιν ἐν τῷ προσώπῳ καλῶν καὶ ἐμπνευσμένων Ἐφημερίων τοὺς ἀκαμάτους σνεργάτας τῶν κοινωνικῶν καὶ ἠθικῶν σκοπῶν. Μὴ δυναμένη ὅμως νὰ ἐκωμίζηται περαιτέρω εἰθύναις, ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος θεωρεῖ ἑαυτὴν ἐπόχρεωτον νὰ διακηρῦξῃ τὴν ἀμετάστρεπτον ἀπόφασίν της, ὅπως, ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν γίνουσι δεκτὰ τὰ διατυπούμενα διὰ τῆς παρούσης αἰτήματα, μετέλθῃ πᾶσαν ἐνεργείαν, δυναμένην νὰ ἐπιφέρῃ ὅ,τι διὰ τοῦ δικαίου καὶ διὰ τῆς πειθοῦς ἐπὶ ματαίῳ θὰ ἔχη ἐπιδοχθῆ.

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ

(Ἐπονται καὶ αἱ λοιπαὶ ὡς ἄνω ὑπογραφαί)

ΥΠΟΥΡΓΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11(12)1934

Ἄριθ. πρωτ. 74675.

Πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων.

Κ α ρ θ ῖ τ ο ς α ν

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑμετέρου ἀπὸ 10 τρέχ. μηνὸς ἐγγράφου, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν ὅτι ἐφ' ὅσον ἀδείξῃ Ὑμῶν Ἡγούμενος Μονῆς μεταβαίνει εἰς χωρίον μετ' Ἀγίων Λειψάνων ἢ Εἰκόνων, καλούμενος δὲ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν εἰς τοὺς οἴκους τῶν πρὸς τέλεσιν ἱεροπραξίας, Ἀγιασμοῦ ἢ Παρακλήσεως, καὶ διὰ τὴν προσφερομένην ταύτην θρησκευτικὴν ὑπηρεσίαν λαμβάνει παρὰ τούτων παροχὴν εἰς εἶδος ἢ εἰς χοῖμα, πρόκειται συνεπῶς περὶ ἀμοιβῆς, ἣτις παρέχεται εἰς τοὺς ἱερωμένους συνεπεῖα παροχῆς θρησκευτικῆς καθαρῶς ὑπηρεσίας ἐκ τῶν ἀνεγνωρισμένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν μας. Τὸ τοιοῦτον ἀναμφιβόλως δὲν ἐμπίπτει εἰς τὰς διατάξεις τῶν περὶ ἐράνων νόμων, καθ' ὅσον ὁ ἔρανος ἐνεργεῖται ἄνευ προσκλήσεως καὶ ἄνευ ἀντιπαροχῆς. Κατὰ συνέπειαν δύναται οἱ Ἡγούμενοι τῶν Ἱερῶν Μονῶν ἢ ἐκπρόσωποι τούτων νὰ περιοδεύωσι πρὸς ἁγιασμόν τῶν χριστιανῶν, ὡς ἄλλως τε ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας τοῦτο γίνεται, καὶ ἀφοῦ μάλιστα αἱ ὡς ἄνω παροχαὶ τῶν χριστιανῶν ἀναγράφονται ὡς νόμιμον ἔσοδον ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς τῶν Μονῶν, καὶ ἐγκρίνονται ὑπὸ τῶν προϊσταμένων ἀρχῶν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους, αἵτινες καὶ Μοναὶ σημερον δὲν ὑστεροῦσιν εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοπούς.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Κοινοποιεῖται εἰς τοὺς Εἰσαγ-
γελεῖς τοῦ Κράτους.

Σ. ΤΑΛΙΑΔΟΥΡΟΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Εἰς προηγούμενα φύλλα τῆς «Ἐκκλησίας» ἐδημοσιεύθησαν στατιστικά τινα δεδομένα ἐκ τῆς κινήσεως τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν λειτουργησάντων κατηχητικῶν σχολείων. ἔλλειπει δὲ χώρου ἀνεβλήθη ἢ ἐξ ἀφοροῦ τῶν δεδομένων τούτων γενικωτέρα μελέτη τοῦ παρ' ἡμῖν κατηχητικοῦ προβλήματος, τοῦ ὁποῖου ἤρξατο ἤδη ἡ σοβαρὰ ἀντιμετώπισις, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς παρατηρουμένης. ἐπ' ἐσχάτων ἰδίᾳ, κατηχητικῆς κινήσεως. Ἄλλὰ πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ προβλήματος τούτου, καλὸν εἶναι ν' ἀπασχοληθῶμεν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς μέχρι τοῦδε γενομένης ἐργασίας, ἢ πρόοδος τῆς ὁποίας καὶ καθορίζει τὴν νέαν μορφήν, ὑφ' ἣν τὸ πρόβλημα τῆς κατηχητικῆς διακονίας τίθεται σήμερον παρ' ἡμῖν.

Θὰ ἐπρεπε νὰ εἶναι τις ἐντελῶς προκατειλημμένος ἢ ἀπὸ φύσεως μεμφίμοιρος διὰ νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν καταπληκτικὴν, πράγματι, ἐπέκτασιν, τὴν ὁποίαν ὁσημέραι λαμβάνει παρ' ἡμῖν ἡ κατηχητικὴ δράσις, ἢ ὁποία πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν ἐξακρατηρίζετο ὡς ξενικὴ δῆθεν καὶ διὰ τοῦτο ἀποβλητέα. Ἡ ἐπέκτασις αὕτη ἀποδεικνύει ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἐν προκειμένῳ ἀρμόδιοι διεφωτίσθησαν ἐπαρκῶς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ εὐσεβὴς λαὸς καὶ διάφοροι κοινωνικοὶ παράγοντες ἰκανῶς ἀντελήφθησαν τὴν σημασίαν τοῦ θεσμοῦ τῶν κατηχητικῶν σχολείων καὶ ποικιλοτρόπως προσεπάθησαν νὰ ἐνθαρρύνουν τοὺς ἐργάτας τῶν καὶ νὰ ἐνισχύσουν τὴν οὐχὶ εὐκόλον ἐργασίαν τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως τῆς νέας γενεᾶς. Δὲν σημαίνει βεβαίως τοῦτο ὅτι ἔλειψεν ἐντελῶς ἢ ἐναντίον τῆς κατηχητικῆς κινήσεως παθητικὴ ἰδίᾳ ἀντίδρασις, εἰς ἀδιαφορίαν καὶ ἔλλειψιν διαφωτισμοῦ πρὸ πάντων ὀφειλομένη, ὑπάρχουσι δὲ ἀκόμη καὶ οἱ μὴ ἀντιλαμβανόμενοι τὰ πράγματα καὶ οἱ μὴ ἔχοντες τὴν διάθεσιν νὰ κοπιήσωσιν, ἀλλ' ἢ γενομένη ἐν τῷ μεταξὺ πρόοδος εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐγγυᾶται διὰ τὴν γενίκευσιν τοῦ λαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ εἰδικωτέρας ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν δύναμιν νὰ βοηθήσωσι τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου.

Ἄλλὰ καὶ εἰς ἄλλα συμπεράσματα ἀκόμη ὁδηγεῖ ἡ μελέτη τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι κατηχητικῶν ἔργων, τοῦ ὁποῖου ἡ πρωτοβουλία—ὡς γνωστὸν—ὀφείλεται εἰς ὀλιγίστους πρωτοπόρους πιστεύσαντας εἰς τὴν ἀναγκαῖότητα αὐτοῦ καὶ παντελῶς ἀδιαφορήσαντας πρὸς τὰ παρεμπιπτόντα ἐμπόδια καὶ τὰς πα-

ρεμβληθῆσας ἀντιδράσεις. Καὶ δὴ πρότιστα πάντων, εἰς τὴν παροῦσαν μάλιστα στιγμὴν, ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἡ διαπίστωσις τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀγρὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας πληρώματος εἶναι γονιμώτατος εἰς ἔργα χριστιανικά, ἐφ' ὅσον θὰ καλλιεργηθῇ καταλλήλως, ἢ δὲ καλλιέργεια δὲν εἶναι ἐξαιρετικῶς δύσκολος. ἐφ' ὅσον ἤθελε καταβληθῇ ὀλόκληρος ἡ ἀπαιτούμενη ἐπιμονή, ἢ ὁποία προϋποθέτει ἀνθρώπου σοβαρῶς πιστεύοντος εἰς ὅ,τι ἀναλαμβάνουν νὰ πραγματοποιήσουν.

Ἄλλ' ἂν διὰ πᾶν χριστιανικὸν ἔργον ἀποδεικνύεται γόνιμον τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζει τὸ σύνολον τῶν πιστῶν μας, τὸ ἔργον ἰδιαιτέρως τοῦ πνευματικοῦ φωτισμοῦ ἀπεδείχθη ὅτι τυγχάνει παρ' ἡμῖν ἐξαιρετικῆς πράγματι ἐκτιμήσεως, ὡς ἀποδεικνύεται, καὶ ἐκ τοῦ ποικιλοτρόπως πλέον δεδηλωμένου ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τοῦ θείου κηρύγματος καὶ ἐκ τῆς προθυμίας, μεθ' ἧς ὁ λαὸς καὶ προστρέχει εἰς τὴν ἀκρόασιν τοῦ θείου λόγου, ἀλλὰ καὶ ὁργανοῦται ἀκόμη πολλαχοῦ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν οικονομικὴν ἐξασφάλισιν τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα προσφέρονται διὰ νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν τὴν τακτικὴν πνευματικὴν τροφήν.

Δὲν δικαιολογεῖται, ἄρα, καμμία ἀπολύτως ἀπαισιοδοξία ὡς πρὸς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν τοιούτων ζητημάτων, ἀλλὰ ἐπιβάλλεται τὸναντίον ἀποφασιστικότης καὶ θάρρος καὶ, πρὸ παντός, πίστις εἰς τὸν ἐπιδικώμενον σκοπὸν καὶ περισσοτέρως γνωριμία τῆς διψώσης πράγματι τὴν ἀλήθειαν λαϊκῆς ψυχῆς, ἢ ὁποία καὶ θὰ μᾶς κάμῃ ν' ἀγαπήσωμεν ἔτι μᾶλλον τὰς βαθυτέρας τῆς ἀνάγκης καὶ νὰ προσπαθῆσωμεν νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς αὐτάς.

Ἡ ὙΛΗ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚ. ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ

α) Αἱ πηγαὶ τῆς ὕλης τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐν τῷ σχολείῳ.

Ποῖα εἶναι αἱ πηγαί, ἐκ τῶν ὁποίων θ' ἀρυσθῶμεν τὴν διδασκτικὴν ὕλην τῶν θρησκευτικῶν διὰ τὸ σχολεῖον; Εἶναι φανερὸν ὅτι αἱ πηγαὶ αὗται πρέπει νὰ εἶναι αἱ αὐταὶ πρὸς τὰς πηγὰς τῆς ἡμετέρας θρησκείας, δηλαδὴ ἡ Ἁγία Γραφή (Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη) καὶ ἡ ἱερὰ Παράδοσις. Τὸ ὑλικόν, τὸ ἐκ τῶν βασικῶν τούτων πηγῶν λαμβανόμενον, ἔχει διαφόρους μορφάς, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι εἶναι τρεῖς, ἴτοι α') ἱστορικὴ (ἱστορία τῆς Π. καὶ τῆς Κ. Διαθήκης, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία λειτουργικὴ) β') φιλολογικὴ (ἐρμηνεία περικοπῶν ἐκ τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης, ἐρ-

μηεῖα τροπαρίων ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα περικοπῶν ἐκ τῆς φιλολογίας τῶν Πατέρων, καὶ γ') κυρίως κατηχητικὴ συστηματικὴ (κατήχησις, χριστιανικὴ ἠθικὴ, στοιχεῖα ἀπολογητικῆς). Ἐκτὸς τῶν βασικῶν τούτων πηγῶν τὸ θρησκευτικὸν μάθημα ἀρτεῖται ἐνίοτε ὕλικὸν καὶ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης πείρας καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας ἐν γένει καὶ διὰ τῆς γνωστῆς εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς καθ' ὅλου σκέψεως. Ἰδιαζόντως κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τῆς Κατηχήσεως παρίσταται πολλάκις ἀνάγκη νὰ γίνῃ χρῆσις τοῦ ὁρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης πείρας, ἵνα δειχθῇ πληρέστερον ἢ ἀλήθεια τῶν διδασκαλιῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἢ διὰ νὰ ἐξαρθῇ ἡ πολιτιστικὴ ἐπίδρασις τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ τοῦ κόσμου. Τὰ στοιχεῖα ὅμως ταῦτα πρέπει νὰ ἐκλέγωνται μετὰ μεγάλης προσοχῆς, νὰ εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὰς πνευματικὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν καὶ ἰδίως νὰ εἶναι γόνιμα ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς.

β) Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Τὰ ἐπιχειρήματα τῶν πολεμούντων αὐτήν.

Εἶδομεν εἰς προηγουμένον ἄρθρον ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ὑπῆρξεν ὁ στόχος τῆς ἐπιθέσεως κατὰ τὸ συνέδριον τῶν Ἐπιθεωρητῶν τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἠγέρθησαν σοβαρώταται ἀντιρροήσεις ἐκ μέρους ἰδίως παιδαγωγῶν ἐναντίον τῆς ἀξίας τῆς Π. Δ. ὡς διδακτικοῦ καὶ ἠθικοθρησκευτικοῦ βιβλίου. Αἱ σπουδαιότεροι ἐκ τῶν προβαλλομένων ἐνστάσεων εἶναι αἱ ἑξῆς: Ἡ Π. Δ. 1) Περιέχει διηγήσεις, αἱ ὁποῖαι στεροῦνται δῆθεν τοῦ αὐστηρῶς ἱστορικοῦ χαρακτήρος. 2) Περιέχει ἀντιλήψεις περὶ τῆς φύσεως καὶ ἐν γένει περὶ τοῦ κόσμου, αἵτινες δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν ἐπιστήμην. 3) Εἶναι ἀπροσάρμοστος εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ παιδιοῦ καὶ ἐπομένως δὲν κινεῖ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ. 4) Περιέχει διηγήσεις ἠθικῶς ἐπιληψίμους καὶ μὴ συμβιβαζόμενας πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν καὶ 5) Θρησκευτικῶς ἀποτελεῖ ἀπλῶς μίαν προβαθμίδα εἰς τὴν Κ. Δ. ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων τούτων κατὰ τῆς χρησιμότητος τῆς Π. Δ. ἄλλα μὲν εἶναι ἐπιστημονικά, ἄλλα

1. Δ. Σ. Μπαλάγου, ἄρθρον «Ἡ διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐν τοῖς σχολείοις», ἐν τῇ Ἐκπαιδ. Ἐπιθεωρήσει 1917, τεύχ. Α'. Ἀ. Σ. α. κ. ε. λ. α. ρ. ἰ. ο. υ. «Πρέπει νὰ διδάσκηται ἡ Παλαιὰ Διαθήκη;» 1928. Τὸ ὑπόμνημα ὡσαύτως τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Π. Μ. π. ρ. α. τ. σ. ἰ. ὡ. τ. η. «Περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας κλπ.» (1927) περιέχει πολλὰ περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς διδασκαλίας τῆς Π. Δ. ἐν τῇ Μ. Ἐκπαιδεύσει.

δὲ παιδαγωγικά καὶ ἄλλα θεολογικά. Ἐκθέτομεν ἤδη διεξοδικώτερον τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα τῶν πολεμίων τῆς Π. Δ.:

1) Ἐπιστημονικά ἐπιχειρήματα: Διατείνονται ὅτι ἡ Π. Δ. περιέχει μυθώδεις διηγήσεις, ἰδίως εἰς τὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς Γενέσεως καὶ ὡς τοιαύτας θεωροῦν συνήθως τὸς περὶ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως καὶ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς καὶ πάσας ἐν γένει τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸν Παράδεισον. τὰς περὶ κατακλυσμοῦ καὶ τὰς περὶ βαβυλωνίου πυργοποιίας· τινὲς θεωροῦσιν ὡς μυθώδεις ἐν μέρει καὶ τὰς διηγήσεις περὶ τῶν Πατριαρχῶν (Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Ἰωσήφ) καὶ πολλὰς ἄλλας διηγήσεις τῆς Π. Δ., ἐν αἷς περιγράφονται ὑπερφυσικά γεγονότα (ὁ Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους κλπ.) Διατείνονται λοιπὸν ὅτι εἶναι δύσκολον σήμερον ν' ἀποχωρίσωμεν τὸ καθαρῶς ἱστορικὸν ἀπὸ τοῦ μυθολογικοῦ στοιχείου, τὸ ὅποιον δὲν ἀρμόζει νὰ ἔχη θέσιν εἰς τὸ θρησκευτικὸν μάθημα καὶ ἐπομένως πᾶσα ἡ Π. Δ. εἶναι ἐξοβελιστέα. Ἐκτὸς τούτου καὶ αἱ περὶ κόσμου ἀντιλήψεις τῶν συγγραφέων τῆς Π. Δ. εἶναι πρωτόγονοι καὶ συγκρούονται πρὸς τὰ πορίσματα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Οὕτως ἡ περὶ δημιουργίας τοῦ κόσμου διήγησις καὶ ἐν γένει τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς σημερινὰς περὶ κόσμου καὶ φύσεως ἀντιλήψεις. Ἐπομένως καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν πρέπει νὰ διδάσκηται ἡ Π. Δ., διότι οἱ μαθηταὶ ἀργὰ ἢ γρηγόρα θὰ μάθωσι τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν καὶ θὰ κλονισθῇ ἡ πίστις των εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

2) Παιδαγωγικά ἐπιχειρήματα. Ἐκ τούτων ἄλλα μὲν εἶναι ψυχολογικῆς, ἄλλα δὲ ἠθικῆς καὶ διδακτικῆς φύσεως λέγουσι π. χ. ὅτι ἡ Π. Δ. δὲν ἐνδιαφέρει, ἢ δὲν προσαρμόζεται εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰς ψυχικὰς ἀνάγκας τῶν μαθητῶν. Τὰ ἐν αὐτῇ περιγραφόμενα γεγονότα καὶ χρονικῶς καὶ τοπικῶς ἀπέχουσι πολὺ ἀπ' ἡμῶν καὶ προὑποθέτουσι συνθήκας ζωῆς πολὺ διαφόρους τῶν σημερινῶν· ἐπομένως ταύτας ὁ παῖς δὲν δύναται εὐκόλως νὰ ἐννοήσῃ. Ἐπειτα καὶ τὰ ἀναφερόμενα κύρια ὀνόματα εἶναι ξενικά καὶ παρέχουσι πολλὰς δυσκολίας, ἰδίως εἰς τὰ μικρὰ παιδία. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ καθαρῶς μορφωτικῆς ἐπόψεως λέγουσι, τὸ περιεχόμενον τῆς Π. Δ. μᾶλλον βλάβης ἢ ὠφελείας δύναται ν' ἀποβῇ πρόξενον. Εἰς τὴν Π. Δ. ἔξιστοροῦνται γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀμφιβόλου ἠθικοῦ περιεχομένου, ὡς τὰ Γεν. κεφ. 15', 18' 4 κ. ε. 18' 7 κλπ. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα καὶ εἰς ἄλλα συναντῶνται φρόνοι, ὡς ὁ τοῦ Ἀβελ ὑπὸ τοῦ Κάιν, ψευδῆ, ὡς τὸ

τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ ἐν Αἰγύπτῳ, ἀπάται, ὡς ἢ τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφόν του καὶ ἢ τοῦ Αάβαν πρὸς τὸν Ἰακώβ, σχέσεις μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μὴ ἐπιτρεπόμενα σήμερον, ὡς ἢ τοῦ Ἀβραάμ μετὰ τῆς δούλης του Ἄγαρ, κλπ. κλπ. Ἐν τῇ Π. Δ. κυριαρχεῖ ἡ ἰδέα τῆς ἐκδικήσεως, ἣς οὐδὲ αὐτοὶ οἱ προφῆται φαίνονται ἐντελῶς ἀπηλλαγμένοι, συναντᾶται τὸ μῖσος πρὸς τοὺς ἄλλοθενεῖς καὶ τοὺς ἐχθροὺς (ἀκόμη καὶ μεταξὺ τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαυὶδ εὐρίσκει τις ἐκφράσεις μίσους κατὰ τῶν ἐχθρῶν) καὶ ἐν γένει ἡ ἠθικὴ τῆς Π. Δ. δὲν συμβιβάζεται ἢ καὶ ἀντιτίθεται πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν καὶ πρὸς τὴν περὶ ἀγάπης χριστιανικὴν διδασκαλίαν. Ἡ διδασκαλία ἄρα τῆς Π. Δ. εἶναι περιττὴ, ἵνα μὴ εἴπη τις ἐπιβλαβὴς καὶ πρέπει νὰ ἐξοβελισθῇ. Τὴν ριζοσπαστικὴν ταύτην γνώμην ὑπεστήριξεν ἐν Γερμανίᾳ ἰδίως ὁ θεολόγος παιδαγωγὸς K a t z e r εἰς τὸ βιβλίον του «Des Zuchenuristentum in der religiösen Volkserziehung des deutschen Protestantismus». (1903), τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἠκολούθησαν κατόπιν καὶ ἄλλοι παιδαγωγοὶ καὶ θεολόγοι ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἀλλαγῶν καὶ ἐνθουσιωδῶς ὑπεστήριξαν αὐτήν.

3) Θεολογικὰ ἐπιχειρήματα. Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα προσετέθησαν καὶ ἄλλα θεολογικῆς καθαρῶς φύσεως. Οὕτω τονίζεται ὅτι αἱ περὶ Θεοῦ παραστάσεις τῆς Π. Δ. εἶναι ἄγαν ἀνθρωποπαθεῖς. Ὁ Θεὸς τρώγει, πίνει, βαδίζει, ὡς ἂν ἦτο ἄνθρωπος, ἀπαιτεῖ θυσίας καὶ δῶρα, προτιμᾷ τὸν δεῖνα τόπον ἀπὸ τὸν δεῖνα καὶ ἔχει ὡσαύτως προτιμήσεις μεταξὺ τῶν λαῶν· ἐργάζεται ὡς ἄνθρωπος καὶ ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ¹ Ἀλλὰ καὶ διαταγαὶ τινες τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους παρουσιάζονται ἀνώμαλοι καὶ ἠθικῶς ἀστήρικτοι, ὡς Ἐξὸδ. γ' 21—22, Α' Σαμουὴλ ιε' 3 κλπ. Ὡσαύτως ὁ Θεὸς εὐλογεῖ τὸν Ἰακώβ (Γεν. κη' 13 κ. ε.). ἂν καὶ οὗτος ἐξηπάτησε τὸν πατέρα καὶ τὸν ἀδελφόν του (Γεν. κς' 19—25). Ἀλλὰ καὶ ἡ λατρεία καὶ ὁ θρησκευτικὸς βίος καθ' ὅλου τῶν Ἑβραίων, λέγουσι, δὲν παρουσιάζουσι κοινὰ σημεῖα πρὸς τὴν λατρείαν τῶν χριστιανῶν καὶ ἐκ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης λατρείας ὀλίγα μόνον ἔχνη ἐπιζῶσι σήμερον. Καὶ διὰ τοὺς λόγους λοιπὸν τούτους ἡ Π. Δ. ἀποδεικνύεται καὶ θρησκευτικῶς ὑποδεεστέρα τῆς Κ. Δ. καὶ θεωρεῖται περιττὴ ἡ διδασκαλία αὐτῆς. Ἀλλὰ πρὸς τούτους, λέγουσι, καὶ ἄλλαι δυσκολίαι παρουσιάζονται ἀπὸ θεολογικῆς ἐπιστημονικῆς ἀπό-

ψεως: Κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐξητάσθη ἢ Π. Δ. προσεκτικώτερον καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θρησκευτικὴν φιλολογίαν τῶν Βαβυλωνίων. Οὕτω προσέκυψεν ὅτι ἡ Πεντάτευχος εἶναι βιβλίον συγγραφέν ὑπὸ διαφόρων μεταγενεστέρων τοῦ Μωϋσέως ἀνδρῶν, οἵτινες ἐχρησιμοποίησαν παλαιότερας πηγὰς. Ἐπίσης ἀποφαίνονται ὅτι ἐκ τῶν γειομένων ὑπὸ τῆς γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς ἀποστολῆς εἰς τὰ Σούσα ἀνασκαφῶν ἐν ἔτει 1902, καθ' ἃς ἀνευρέθησαν γεγραμμένοι διὰ σφηνοειδοῦς γραφῆς οἱ νόμοι τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων Hammurabi (2000 π. Χ.), ἀπεδείχθη μεγάλη ὁμοιότης τῆς μωσαϊκῆς νομοθεσίας πρὸς τοὺς νόμους τούτους, ἡ ὁποία δὲν δύναται ἄλλως νὰ ἐξηγηθῇ, εἰμὴ ὡς ἐπίδρασις ἰσχυρὰ τῆς βαβυλωνίου ἐπὶ τὴν ἑβραϊκὴν θρησκευτικὴν νομοθεσίαν.

Εἰς τὸ προσεχὲς ἄρθρον ἡμῶν θὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἰσχὺν τῶν ἐπιχειρημάτων τούτων ἐν σχέσει πρὸς τὴν χραισιμότητα τῆς διδασκαλίας τῆς Π. Δ. ἐν τῷ σχολείῳ.

ΔΗΜ Ν. ΜΩΡΑΪΤΗΣ
Καθηγητῆς

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας διέκοψε τὰς ἐργασίας αὐτῆς κατὰ τὴν λήξασαν Ἑβδομάδα, ἐπιτροπῇ δ' ἐκ τῶν Σεβ. Κασσανδρείας, Ἰωαννίνων, Φθιώτιδος, Ὑδρας, Θηβῶν, Σάμου, Ἀκαρνανίας καὶ Κορίνθου ἀνελάβεν ὅπως διαβιάσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς περὶ τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου μετὰ τοῦ σχετικοῦ ἐγγράφου. Καὶ ὁ μὲν Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων ἐδέχθη τὴν Ἐπιτροπὴν τὴν Τρίτην ἀκούσας καὶ προφορικῶς τὴν ἀναπτύξιν τοῦ ζητήματος παρὰ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν, παρεκάλεσε δὲ αὐτοὺς ὅπως μεταβῇ μετ' αὐτῶν πρὸς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν ἵνα ληφθῇ σχετικὴ τις ἀπόφασις. Καὶ συνάδευσε μὲν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν, ἀλλ' ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν εὐρέθη ἀπασχολημένος, ἐδέχθη τὴν Ἐπιτροπὴν τὴν ἐπαύριον Τετάρτην. Ἐκράτησεν αὐτὴν περὶ τὴν ὥραν καὶ ὁμίλησε περὶ γενικῶν ζητημάτων, ἐν τέλει δ' ἐδήλωσεν ὅτι τὸ Κράτος δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ τι ἐκ τοῦ δημοσίου Προϋπολογισμοῦ, θὰ καταρτισθῇ δ' Ἐπιτροπῇ ὅπως μελετήσῃ τοὺς ὑπάρχοντας πόρους καὶ τὴν αὔξησιν αὐτῶν. Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς προσεχοῦς Δευτέρας ἡ Ἐπιτροπῇ θὰ ἐκθέσῃ εἰς τὴν Ἱεραρχίαν τὰ κατὰ τὰς συνεντεύξεις ταύτας.

— Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνήλθε δις κατὰ τὴν λήξασαν Ἑβδομάδα, ἐξετάσασα διαφοροὺς διοικητικὰς ὑποθέσεις.

— Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Βασιλέως τῆς Νοτιοσλαβίας Ἀλεξάνδρου, δολοφονηθέντος ἐν Μασσαλίᾳ, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐτηλεγράφησε πρὸς τὸν Πατριάρχην Σερβίας Βαρνάβαν τὰ συλλυπητήρια τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Τὴν παρελθούσαν δὲ

1. Πρβ. R. K ad i s c h, «Wie lehren wir Religion» 1923 σελ. 112 κ.ε.

Πέμπτην μεταβάς εις τὴν ἐν Ἀθήναις Πρεσβείαν τῆς Νοτιοσλαβίας διηρμήνευσε πρὸς τὸν Πρεσβευτὴν κ. Χριστίτη τὴν λύτην καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

— Πανταχοῦ ἤδη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰ Κατηχητικά Σχολεῖα ἤρξαντο τῆς λειτουργίας αὐτῶν, ἰδρῦθησαν δὲ καὶ νέα Σχολεῖα.

— Ὁ Αἰδεσ. Ἰωάννης Νεαμονιτάνης Πρεσβύτερος, τιμημένος διὰ τοῦ τίτλου «Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου» παρὰ τοῦ αἰοιδίμου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου, ἐργασθεὶς ἐπὶ τινα μὲν ἔτη ὡς Καθηγητὴς τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ, ἐπὶ τριάκοντα δὲ καὶ τρία ἔτη ὡς Καθηγητὴς τῶν Θερησκευτικῶν ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας καὶ ἐφημέριος τοῦ νοσοῦ τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ» καὶ τοῦ Μπεννακίου Ὁρφανοτροφείου, καὶ μετὰ τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ταύτην ὑπηρεσίαν, δι' ἣν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν εὐχρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ γράμματος τιμητικωτάτου, ἀποκαταστα-

Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Προκηρύσσει διαγωνισμόν πρὸς συγγραφὴν Λαϊκῆς Ἀπολογητικῆς.

Ἔθροι διαγωνισμοῦ.

α') Ἡ Λαϊκὴ Ἀπολογητικὴ, ὡς προωρισμένη διὰ τὸ μέγιστον καὶ κατωτέρας ἀναπτύξεως κοινόν, δεόν νὰ εἶναι συντεταγμένη εἰς ὕψος ἀπλοῦν καὶ σαφῆς καὶ εἰς γλῶσσαν τὴν ἀπλουστάτην καθαρεύουσαν. Οὐδέμία θέσις ἐκάστου ζητήματος πρέπει νὰ ἀφίεται ἀναπόδεικτος καὶ ἀστήρικτος· τὰ θεωρητικὰ καὶ ἀρηρημένα ἐπιχειρήματα δεόν νὰ ἀποφεύγῃται, ἢ ὅλη δ' ἀποδεικτικὴ ἐπιχειρηματολογία ἀνάγκη νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν θετική, πλήρης, σαφής, ἀπλή καὶ πιστικὴ, χρησιμοποιομένων παραδειγμάτων, συγκρίσεων, ἀναλογιῶν, παρομοιώσεων ἐκ τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸ πολὺ κοινὸν συγκεκριμένου κόσμου τῆς ἐμπειρίας.

β') Σχέδιον διαγράμματος τῆς Λαϊκῆς Ἀπολογητικῆς εὐρηται ἐν τοῖς γραφείοις τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ), οὗτινος δύνανται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ διαγωνισθησόμενοι ἐλεύθεροι ὄντες καὶ νὰ τροποποιήσωσιν αὐτὸ ἐπὶ τὸ τελειότερον.

γ') Οἱ διαγωνισθησόμενοι ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1935 εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἐντὸς μεγάλου φακέλλου τὰ χειρόγραφα, ἐκτάσεως μέχρι 10 ἕως 12 τυπογραφικῶν φύλλον, ἐφ' ὧν νὰ σημειῶσι Γραφικόν τι ῥητόν. Ἐντὸς τοῦ μεγάλου τούτου φακέλλου ὀφείλουσιν ἐπίσης νὰ θέσωσιν ἕτερον μικρὸν τοιοῦτον, περιέχοντα φύλλον χάρτου, ἐφ' οὗ οὐ νὰ σημειοῦται τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ τὸ Γραφικόν ῥητόν, τὸ ἐπὶ τῶν χειρογράφων.

δ') Ἐπιτροπὴ ὀρισθησομένη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου θὰ κρίνη τὰ υποβληθησόμενα χειρόγραφα καὶ θὰ ἀπονεύμῃ ἀμοιβὴν πέντε χιλιάδας δραχμῶν εἰς τὸν συγγραφέα τῆς τελειοτέρας Λαϊκῆς Ἀπολογητικῆς.

ε') Τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ ἔργου θὰ ἀναλάβῃ ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία δι' ἴδιον λογαριασμόν παραχωροῦσα εἰς τὸν συγγραφέα 100 ἀντίτυπα αὐτοῦ δωρεάν.

θεις τελευταίως ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, διωρισθὴ ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου τακτικὸς ἐφημέριος τοῦ Καθεδρικοῦ ναοῦ Ἀθηνῶν «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» καὶ ἀνέλαβεν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

— Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνταῦθα παρουσίας ἀντιπροσώπων τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῶν ἐπαρχιῶν ὁ «Ἱερὸς Σύνοδος» ὠργάνωσε χθὲς διάλεξιν ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτοῦ, καθ' ἣν ὁμίλησεν ὁ αἰδ. Πρωτοπρεσβύτερος Ἐμμαν. Μυτιληναῖος περὶ τῶν ἐντυπώσεων του ἐκ τῆς μετὰ τοῦ ὀουμανικοῦ κλήρου ἐπαφῆς καὶ μετεβίβασε, καθ' ἣν ἐκείθεν εἶχεν ἐντολήν, τὸν ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Βουκουρεστίου πρὸς τὸν ἐφημεριακὸν κλῆρον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Παρατηρήεντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πτολεμαῖδος ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Τοποτηρητῆς ἐξελέγη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μαδάβων Μελίταιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΛΑΤΙΝΙΚΗ

Ἐδημοσιεύθη ἐγκύκλιος τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Μολένη καταδικάζουσα ὡς αἰρετικὰ καὶ ἐπικίνδυνα δύο νέα βιβλία τοῦ Ἰταλοῦ Ἐρνέστου Βιοναῖντι ἐπιγραφόμενα «Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὁ κόσμος» καὶ «Ὁ Χριστὸς καὶ ἡμεῖς». Τοῦ συγγραφέως τούτου, ὅστις καὶ ἀφορίσθη, ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ, ἔχουσιν ἤδη καταδικασθῆ διάφορα ἔργα τετρακίς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου γραφείου τῆς Ἁγίας Ἐδρας.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Αἱ ἐν Γερμανίᾳ ἐκδιδόμεναι σήμερον ἀντιχριστιανικαὶ ἐφημερίδες, δι' ὧν προπαγανδίζεται ἡ ἰδέα τῆς γερμανικῆς εἰδωλολατρίας, κατὰ τὰς πληροφορίας ἀνερχονται εἰς 292.355 ἀντίτυπα. ἐν ᾧ ἄφ' ἑτέρου ἡ ἐφημερίς «Νέα Ἐκκλησία» ἡ ὅποια ἀντιτίθεται εἰς τὴν σημερινὴν ἐν Γερμανίᾳ ἐκκλησιαστικὴν ὀργάνωσιν καὶ διακυβέρνησιν ἀριθμεῖ 25000 συνδρομητάς.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Κατὰ πληροφορίας τῆς «Semaine Religieuse» ἡ ἐν Φιλανδία εὐαγγελικὴ προτεσταντικὴ ἐκκλησία περιλαμβάνει τὰ 97 ο) τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ. Οἱ εὐαγγελικοὶ τῆς Φιλανδίας ἀνερχονται εἰς 3,720,000 ἐξυπηρετούμενοι ὑπὸ 505 παστόρων, ἐν ᾧ οἱ ρωμαιοκαθολικοὶ εἶναι μόλις 1391 καὶ οἱ ὀρθόδοξοι ἀνερχονται εἰς 70,000.

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Αἰτωλοακαρνανίας.

Καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν ἱ. μητρόλιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 83 τοῦ νόμου 5439 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημεριῶν» ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνάδειξιν ὑποψηφίων ἱερέων πρὸς συμπλήρωσιν τῶν χηρευσουσῶν ἐνοριῶν Κοιμήσεως Θεοτόκου καὶ ἁγίου Γεωργίου τῆς Κοινότητος Αἰτωλικῆς καὶ Κυραβγένας. Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 30ῇ Σεπτεμβρίου 1934. † Ὁ Αἰτωλ)νίας Ἱερόθεος.

Ἱ. Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτόλου.

Προσκαλεῖ τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ἐκ τοῦ νόμου προσόντα ὅπως ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς ἱ. μητροπόλεως τὰ ἀπαιτούμενα ἔγγραφα προκειμένου νὰ γίνῃ ἀνακήρυξις ὑποψηφίῳ πρὸς πλήρωσιν τῶν κενωθεισῶν θέσεων 1) οἱ Ταξιάρχαι Δρυάλου καὶ Τσόπακα, 2) ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου Μουντανισίων καὶ 3) ἁγ. Κυριακὴ Τσικαλίου. Ἐν Γυθείῳ τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1934. † Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτόλου Διονύσιος.

Τύπος «Φοῖνικος», ὁδὸς Σταδίου 44, Ἀθήναι.